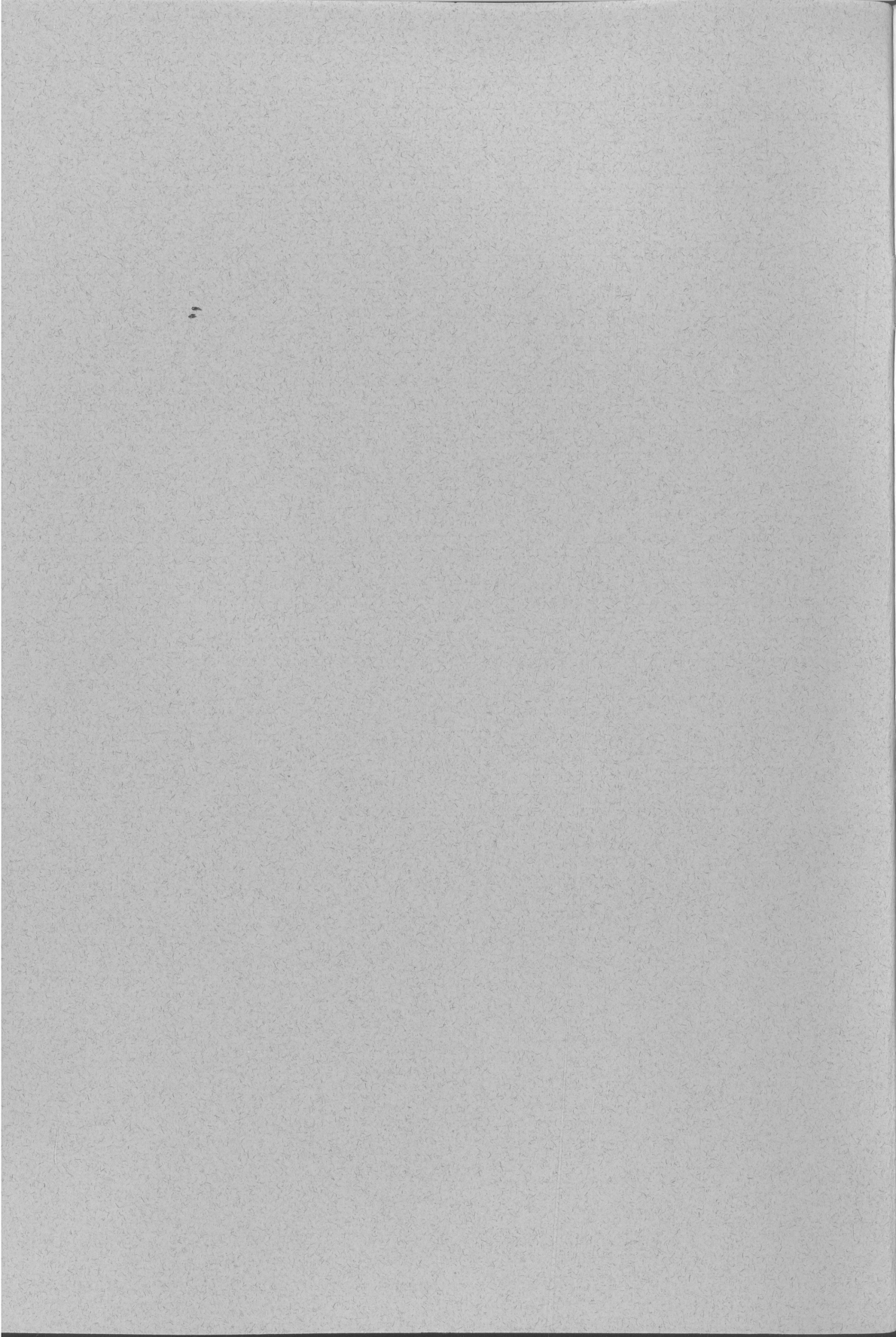

Malmîsanij

**FERHENGEKÊ
KIRDKÎ-PEHLEVKÎ-KURMANCKÎ**

Malmîsanij

Îbrahîm Bistînî

**FERHENGEKÊ
KIRDKÎ-PEHLEVKÎ-KURMANCKÎ**

Çapa yewine: 1997

© Malmîsanij

Adres:
Tayfun
Hyppingeplan 21, 2 tr.
163 62 Spånga/Sweden

ISBN 91-630-5160-5

Çap: Apec

VATIŞÊ VERNÎ

Sayedê muqayesekerdena zîwan yan zî lehçeyanê ciya-ciyayan di merdim hîna weş zîwanî nas keno. Ferhengê muqayesekerdene him pêmendene û ciyabiyayena kelîmeya him zî kehanbiyayene û newebiyayena yîne nawnenê, cuwe ra amadekerdena ferhenganê enasarênan karêdo muhîm o. Çi heyf ki kurdkî di xebatê enasarênî kemî yê. Mi waşt bi nê ferhengekî no ware di gamêk bierza.

Ziwanzanayoxan gore hîrê demeyê zîwanê fariskî estê: fariskiya kehane, fariskiya miyanêne û fariskiya newa. Fariskiya miyanêne hîna zaf seserra hîrêyine ya verê mîladî ra heya seserra hewtin a mîladî nusiyaya. Pehlevkiya Sasaniyan zî parçeyêka fariskiya miyanên a û demeyê Sasaniyan (226-651) di zîwano resmî biya. Gelekî kelîmeyê nê zîwanî û kurdkî zey yewbînan ê yan zî nîzdî yewbînan ê. Mi nê ferhengekî di kelîmeyê enasarênî nawitî.

PÊŞGOTIN

Di saya muqayesekirina zîman yan jî lehçeyên cihê-cihê de meriv baştir zîmanî nas dike. Ferhengên muqayesekirinê him wekhevbûn û cihêbûna kelîmeya him jî kevnbûn û nûbûna wan nîşan didin, ji ber vê yekê amadekirina ferhengên wisa karekî girîng e. Çi heyf ku di kurdkî de xebatên wisa kêmin. Min xwest bi vê ferhengokê di vî warî de gavekê biavêjim.

Li gor zîmanzanan sê demên zîmanê farisî hene: farisiya kevn, farisiya navîn û farisiya nû. Farisiya navîn hîn zêde ji sedsala sêyemîn a berî mîladê heya sedsala heftemîn a mîladî hatiye nivîsîn. Pehleviya Sasaniyan jî perçeyek ji farisiya navîn e û di dema Sasaniyan (226-651) de zîmanê resmî bûye. Gelek kelîmeyên vî zîmanî û kurdkî wekhev in yan jî nêzî hev in. Min di vê ferhengokê de kelîmeyên wisa nîşan dan. Min kelîmeyên pehlevî yên vê ferhengokê ji ferhenga pehlevî-farisî ya Dr. Behram Fereveşî bijartin.

Mi kelîmeyê pehlevkî yê nê ferhengekî
ferhengê pehlevkî-fariskî yê Dr.
Behram Fereveşî ra vicînay.

No ferhengek verî kovara Armanci
di (hûmara 153. û dim a) vejyabi, nika
zî ze kitabek çap beno. Hêviya mi aw a
ki wareyê kurdkî di faydeyê yê bibo.

9. 1. 1997
Malmîsanij

Ev ferhengok berê di kovara
Armancê de (ji hejmara 153. û pê ve)
derketibû, nuka jî wek kitêbokek çap
dibe. Hêviya min ew e ku di warê kurdi
de fêdeya wê hebe.

9. 1. 1997
Malmîsanij

Kirdkî (Zazakî)**A**

acêr, war, diwar
adir
akerdiş, wekerdene
alinçi
amver
ameyîne/amayene
amnan, aminan
amnanî, aminanî
amordene, mordene, hûmari-
tiş

amordiş, hûmaritiş

amordox, hûmaritox
amore, hûmari, homari

-an
antiş, kaş kerdîş
apey geyrayiş, agêrayiş
ara, veyşan, vêşan
arayî, arî, vêşanî
ard
ardim, yardim
arê, ayre, areye
argûş, argoş, hargûş, arwêş
arrisayîş

asan
asanî, asaney
asayîş, hasayîş
asin
asinîn, asinên
asinker, kureçî
asmên, asmîn
asnawe, esnawi
aşkawayîş, eşkawayîş,
vişko dayîş, abiyayîş
aştî

Pehlevkî

ezêr, eder, fro, fru
ater, atur, ateş
epaç kerten
aleğ
hemver
ameten
hamîn, hamên
hamînîk, hamênîk
amarênîten, hemarenîten,
amarten, oşmarîten,
oşmarten, uşmurten
hemarişn, marişn,
aşmarişnih, oşmurişn
amarênîter, mardar
amar, hemar, oşmar, mer,
merek, marik
-an, -kan, -gan
hencîten, axten
epaç vertîten
esûr, guşnek
exwertarih, gursnegih
ard
adiyaromendih
asiya
xergoş
asanênîten

asan
asanîh
sehişn
asên, ahên
asênên, ahênîn
asênker, asinger
asman, esman
şnaç
vişkoften, vişkeften, şkoften

aştîh

Kurmanckî

jêr, xwar
agir
vekirin
alûçe, hulîzerk
hember
hatin
havîn
havînî
hejmartin, jimartin

hejmartin

kesê ku dihejmêre
hejmar, jimar

-an
kişandin
paşda vegeerîn, vegeerîn
birçî, birsî
birçîtî, birsîtî
ard, arvan
ardim, yardim, alikarî
aş
kerguh, kêrguh, kêrwîşk
arimîn, hêsa bûn, vehesîn,
vêsiyan
hêsan, asan
hêsanî, asanî
xûya bûn, xûya kirin
hesin, asin
hesinî
hesinker, hesingêr, kûrevan
asîman, asman, esman
ajne
pişkafîn, bişkavtîn, bişkivîn

aştî

Kirdkî (Zazakî)

aştî dayox
aw, ewe, we, wi, o, yû
awre, awri
awr kerdîş
awî
axur, gow, gewi
ayşmi, aşme, aşmi, mence

B

bac, baj, bêj
balişna, başna
-ban (babançî)
ban
bare, bari, pari
bare kerdene, pari kerdîş

barî, bari
bar kerdene, bar berdiş
başiyayêne, vaciriyayîş, vajiriyayîş
bawer-î
bawk, babî, ba
be, bi, ver bi
ber, kêber, çêver
berdene, berdiş
berdiş, bardîş
bermayîş, bervayêne
bermayox
bermi, barmi, bervîs
berz, barz
berzî, berzey, barzî
berz kerdene, berz kerdîş
bes
beste, girêdaye
bestene, girêdayene
beş
beşni
bexşîş, bexş
bexş kerdene, bexşnayîş

Pehlevkî

aştîh datar
han, ho
aputih, apurak
gewr kerten
apik
axver, goband
ayîşm, mah

paç, baj
palişxaz (1)
-pân (baxpan)
ban, eşkow
behr, behrek, ber
behrêniten

barîk
bar burten
vaç, vaj

vaver, virravişn
papek
pet, bê, o
dvar, der
burten
berîşnih
bramîten
berman, bermvend, gryan
berm, bramek
burz, borz, burzak
burzenîşn
burzîten, burzêniten
ves
bestek
besten, vesten
boş, buş
beşn
bexşîşn, bextîşn
bexşêniten

Kurmanckî

yê ku aştî dide
ew
avis
avis kirin
avî
axur, gov, gom
meh

bac, beş
balgih, balif, balîn, balişne
-wan, -ban
ban, banî
behr, par, beş
par ve kirin, par kirin, paran-
din
zirav
bar kirin, bar birin
xwe bi xwe peyivîn

bawer-î
bawk, bav, bab
bi, ber bi
derî
birin
birin
girîn
kesê ku digrî
girî, girîn, giryan
bilind
bilindî
bilind kirin
bes
girêdayî
girêdan
-beş
bejn
bexşîş, bexş
bexş kirin, bexşandin

Kirdkî (Zazakî)

bexş kerdene, 'efû kerdiş
 bexş wastene, bexş waştiş
 bext
 bê (bê bira, bê muy)

bêj
 bêpare, bêbar
 bi, ebe, pey
 bin
 binke, binêke, bin
 bira, birar
 birak
 birakî, birakey
 birayî, birarî, birayiye
 biraza, birarza
 birinc, riz
 birnayine, birnayiş
 birriyaye, birnaye
 biyaye, beye
 biyayene
 bize, bizi
 bizêk-e, bizik-e, bizyêk, bizye,
 vizik
 borr
 boy, bûy, buy, bû
 boy kerdene, bûy kerdiş

C

ca
 cam
 cawitiş
 cenawer, cinawir, ganawir
 cenayox
 ceng
 cenî, cinî, cenêki, cinêki
 cenîyey
 cew
 Cihud, Cuhud, Yahudî,
 Yawudî

Pehlevkî

epoxşayîten
epexşîten
bext
epê, nêst (epê brat, nêst moy)
bexş
epêbehr
pat
bun, bunîşteq, bunistîh
bun
brat, brater
bratek, hembrat, hembratek
bratîh, hembratîh
bratîh
braterzat
virinc
brîten, birînitên
burrîtek
bûtek
bûten
buz, buzek
vêsek, buzek

bor
boy, bodh
boyîten

cîvak, gyak, gah
cam
coyîten, cûten
canever, gyanwer
cen, zen
ceng
zen, cen, zehaneq, ziyaneq
zenîh, cenîh
cew
Yahût, Yehûtîh, Cehût

Kurmanckî

bexşandin, 'efû kirin
 bexş xwastin
 bext
 bê (bê bira, bê mù)

beş
 bêpar
 bi
 bin, binî
 bingeh, bin
 bira
 birak
 birakî
 biratî, birayî
 birazê, birazî, birarzî
 birinc, riz
 birrîn
 yê ku hatiye birrîn
 bûyî
 bûyîn
 bizin
 karik, kidik

borr
 bîhn, bihn, bêhn
 bîhn kirin, bêhn kirin

cih, cî
 cam
 cûtin, cûyîn
 cenawir, cinawir
 -jen (yê ku dijene)
 ceng
 jin, jînik
 jinî, jinîti
 ceh
 Cihû, Yahudî

Kirdkî (Zazakî)

ciwan, cuwan
ciwanî, cuwaney
ciwiyayîş

cîgere ۵
cutene, cutuş, cawitiş
cuwal, gale

Ç

çakuç, çakûç
çale, çali
çapik, sivik
çapikî, sivikî, sivikey
çar, çehar, çahar, çihar, çor
çare, ri
çare
çare kerdene
çarig, çêregi
çargoşe, çehargûşe
çarsey
çarşembe, çarşeme, çarşime
çarşu
çarwe

çeki, çina, kinc
çember-i
çend, çendi, çiqas
çend, çendi
çendî, çendey
çeqal, çeqel
çere
çerm
çewres, çowres
çi
çira, çila, çilay
çim, çism
çime
çimkor
çi rê, çi ra

Pehlevkî

cuwan
cuwanîh
zîsten, zîvesten; cîvişnih,
cenîh
ciger, ceger
cûten, coyîten
gewal, cuwal

çakoç
çah
çapûk, şepik, şêpak
çapûkîh
çehar, cafar
çîhr, çîhrek, rod
çar, çarek, çare
çarek kerdene
çeharêvek
çehargoşek, çetreng
çeharset
çeharşumbet
çehar sûk
çeharpad, çeharpay, çehar-
vak, çarvak

camek
çember
çend
êçend
çendîh
şexal, uşkal
çerek
çerm
çehel, çehil, çihil
çê
çerax, çirax
vên
çeşmek, çah
korçeşm
çê ray

Kurmanckî

ciwan
ciwanî, ciwantî
jiyîn, jiyân, jîn
cîger
cûtin, cûyîn
çewal

çakûç
çal
çapik
çapikî
çar
rû
çare
çare kirin
çarîk
çargoşe
çarsed
çarşemî
çarşî
çarpê
çek, kinc
çember
çend, çiqas
çendek
çendî
çeqel, çeqal
çêre, çêregeh
çerm
çel, çil
çi
çira
çav, bînahî
çavî, çavkanî
çavkor
çi ra, çima

Kirdki (Zazakî)

çînitene, weçînitene; çînayîş
çîy, çî
çogane
çuwa, çîwa, çuye, çu

D

dame, dami, torr
dara tuy, tuyeri, tuweri
dare, dari
darên, darîn
darû, derman
daye
dayene, dayîş
dax
denne
derd
derg

dergî, dergey, dergênî
derman
des
dest
destarî, distarî
deste
deşte, deşti
dewe, dewî
dêki, dêke
dês
dês viraştene, dês kerdiş
dêv, dêb, dêw
dêvan da, dêban da
di, didi
diye
dime
dindan, didan, didon
dipa, dipayîn (însan)
dir, der, de, di, di...de, tede,
tedir, tey
dirreyîş, dirrateyî

Pehlevkî

çînitên, çîten; çênişn
çîş
çopkan, çopîkan
çop, çopek

dam (2)
tûtbun
dar, daru
darên
darûk, darû, derman
datek
daten
dax
dîg
dert
diraz, draj, derg, degr, dêr,
dêreng, direng, drehna
dêrengîh, direngîh
derman
deh
dast, dest
asyayê pat dest
destek
deşt
dêh, dyeh
dayek
dîvar, dêvar, perçîn
dêsîten
dêv
dêvan-dat
do
jûzek, zûzek
dumbek
dendan
dopad, dopay
ender, der
drinişn

Kurmanckî

çînin, dirûn
tişt
çogan
ço

dav, daf, dafik, torr
dartû, dara tuyê
dar
darîn
derman, darû
dayî (yê/ya ku hatiye dayîn)
dayîn, dan
dax
cûreyeke beroşa mezin
derd
dirêj
dirêjî
derman
deh
dest
destar, distar
destik
deşt
gund, dih
dayîn
dîwar
dîwar (diz) çêkirin, ava kirin
dêv, dêw
dêvan da
du, dudu, dido
jûjî, jojî, jîjo, jîjk
dûv, dûvik
didan, diran
dupê
di ... de (di nav de), tède
dirrîn, çîrrîn

Kirdkî (Zazakî)

dirrnayêne, dirrnayış, çêr ker-
dene
dirrnayox
dis, dus, cus
dî serre
diwês, diwis, duyês, des û
didi
diyaye, asaye
diyayine, diyayêne, ditiş, di-
yayış
diyine
dizd, duzd, tiritox, tirawitox
dizdî, dizdiye, dizdey, duzdî,
duzdey
dizi
diznaye, tirawite, tirite
diznayış, tirawitiş, tiritene
dîn
dîwan
do, dû
dosera, dosere ra, cûserra
dost
dostî, dostey
doş-î
dowl, dewl
dowlîk, dewlîk, dulîk, dolçe
duma, dima
dumbilik
duşmen, dişmen
duşmenî, dişmenîye,
dişmenayî
dutine, ditene, dutiş
dû, duy, dûman
dûrî, durî
dûrî, durey

Pehlevkî

derîten, derrîten, drîten
drîtar
dês
do salek
devazdeh, dvazdeh
dîter
dîten
dovên
dûzd, dûzt, duz, truftar
duztîh, dûzîh
diz, dêz, dês, dêj
**dûzîtek, traft, teruftek, truf-
tek**
**duztîten, dûzîten, truften,
truftêniten**
dên
dîpiwan (3)
mast zetek
doisr
dost, doşît
dostîh
doş
dol, dûl, dûlek, dorek
dûlek, dorek
dumb, dum (4)
dumbelek
duşmenişn (5), duşmên
duşmenîh, duşmenatîh
dûşîten, doxten, dûxten
dût (6)
dûr
dûrîh

Kurmanckî

dirrandin, çirrandin
yê ku didirrine/diçirrine
mîna, wekî
du salî
duwazdeh, diwazdeh, donz-
deh, deh û dudu
diyar, yê/ya ku xuya dike
dîtin
yê/ya diduyan, duyem
diz
dizi
diz
yê/ya ku hatiye dizîn
dizîn
dîn
dîwan
dew
hilatina rojê
dost
dostî
pîl, girmilk
dol
dolçe
dumahî, dîmahî, dûmahîk
dimbelek, dimbilk, dinbilk
dujmin, dijmin
dujminî, dijminatî, dijminahî
dotin, duwîtin, dwîtin, doşîn
dû, dûman, dûxan
dûr
dûrî

Kirdkî (Zazakî)**E**

-e (kewte)
 eba, ebe, ebi, eve, bi, be
 eferim
 ejdeha, ejdîha
 -ek, -ik (lacek/layik)
 eke, eki, ke, ki, eger
 em- (emserr, emşo), im-
 (imsarr, imşo)
 ‘embar, ‘imbar
 endi, hende, honde, hindi
 endikek, indikek, hondike
 engemîn, ingimîn, hingimên,
 hengemîn, hemgên
 engiştî, ingiştî, bêçike
 enguri, hengûre, inguri
 eno/ena, ino/ina, no/na
 enuşk, nêşute
 ereq, areq, araç
 erey, herêy, berey
 erjaye, ercaye
 erjaye, ercaye
 erjaye biyayîş
 erjayeyî, ercayey, giranî
 erji, erci
 eskize, eskici, eşkiji
 espar, suwar, siwar, aspor
 espice, espiji, espiji, aspize
 estare, astare, istare
 est biyayîş, estiş

 estewrine, astorini, estowrini
 esto/esta
 estor/estore; bargîr, bergîr
 estune
 eşkara, eşkera
 eşkarayey, eşkarayî

Pehlevkî

-ek
epak, apak, wawak, wabak
afrîn
eji dehak, ezi dehak, dehak
-ek
heker, ke
îm-

hembar, enbar
end, hend
endek, hendek
engubîn, engepîn, engupên

engust
engûr, rez
ên, îm, êt
nesûş
xwêy, xvid
dêr, derg, dêreng
erzanik
verç, verçên, werçavend
erziten
erzanih, geranih
erc, erj
veşkal
esbbarek, esûwar
spiş, spuş
ster, star, starek
estîten, bûten, zîvasten;
êstişn, estişn, estişnih,
hestişn, hestekih, hestikih,
estekih
sterven, azaten
hest, estêt
stor, esb; barek
stûn
aşkarek
aşkarekih, aşkarîh, roşn
vênakih

Kurmanckî

-î (ketî)
 bi
 eferim, aferîn
 ejdeha, ejdiya; zîya
 -ik (lawik)
 heke, ku, eger
 î- (isal, îşev)

 ‘embar, ‘enbar
 ewqas, ewende
 hindik
 hingiv, hengiv, hunguv

 bêçî, pêçî, tilî
 tirî
 ev
 neşuştî, qirêj
 xweh, xwî, xu, xuh
 dereng
 hêja
 hêja
 hêja bûn
 hêjayî, giranî
 hêja, hêjayî
 mewij, mêwuj
 siwar, suwar
 spi
 stêr, stêrk
 hebûn

 stewr
 heye
 hesp; bargîr, bergîr
 stûn
 eşkere
 eşkereyî, aşkarî

Kirdkî (Zazakî)

eşkawitiş, aşkawnayîş
 eşkence, eskince, îşkence
 eşnawitiş, hesnayîş
 eşnawitene, hesnayêne
 (bieşnawe/bihesne)
 eşnawitox
 ey!
 -ey, -î, -iye (poşmaney,
 poşmanî, posmanîye)
 ez

Ê

-ê, -î
 -ê, -î (lacekê, roji)
 -ên, -în (zerrên)
 -êr (weşêr)
 êre, yere

F

Ferat
 ferman
 feylezof, filozof
 fin, ray, rey
 fil
 fiynayîş/finayîş, estene, eştiş

G

ga
 gale (galey heqbi); cuwal,
 çiwal
 game, gami; pa
 gamêş
 gan, can, cûn
 ganawir, cenawer, cinawir
 ganî
 gaydayêne, gaydayîş
 gaz kerdîş
 gazî kerdene, gerre kerdîş
 ge

Pehlevkî

şkeften
 şkencek, şkêncek
 aşnevişn, şnevişn
 şneften, eşnûften, aşnûten,
 oşnûten (eşnaw)

aşnevak
 ey!
 -ih (peşamanîh)

ez

-î
 -ê
 -ên
 -ter
 êvarek, êvarekgas

Kurmanckî

bişkavtin
 şkence, eşkence, îşkence
 bihîstin, pê hesiyan
 bihîstin (bibihîse)

yê ku dibihîse
 ey!
 -î (poşmanî, poşimani)

ez

-ê
 -ek (lawikek, rojek)
 -în (zêrîn)
 -tir (xweştir)
 'esr, berî êvarê

Frat

freman
 filosofa
 vîn, rîn, caver
 pîl
 efgenten

Ferat
 ferman
 feylezof, filozof
 car
 fil
 avêtin, avîştin

gaw, go
gewal, cuwal

ga
 çewal

gam; pad, pay, pey, paî
gavmêş
gyan, gan, can
canever, gyanwer
gyanwer, janver, canîh
gaten
gezîten, gejtîten
gerzîten, girzîten
gah

gav; pê
 gamêş
 can, giyan
 cenawir, cinawir
 giyandar, bican, jîndar
 gan, gayîn, gadan
 geztin, gez kîrin
 gazinc/gazin kîrin, gilî kîrin
 geh, ge

Kirdkî (Zazakî)

gede
ge ge, zeman zeman
gel
gend (gend û gemari)
genim, xele
gerd, toz
gerre
gerre kerdış
gerrekerdox
germ
germî, germey
germo, hemam
gewat, gewwat
gewezi
gewî, gowi
gêrayîş, geyrayîş; agêrayîş,
ageyrayîş
gêsi, gila
gi, cî
gil, qil
gilbi, qirrike
gilgil
gilor, gilover, gulover, gudili-
kin
gira, gire, girey
giran
girane, giryane
girani, giraney
girewte
girewtiş, guretene
girewtox
goge, gogi, guve
gorr
goşare, gûşare
goşdaritiş, gûştaritiş, gos da-
yêne; eşnawitiş, şinawitiş,
şinawutiş, hesnayêne
goşe, koşe

Pehlevkî

kevatek, kutek
zemanek zeman
gal (7)
gend
gendom
gerd
gerzişn, gilek
gerziten, girziten
gerziter
germ
germih
germapek
kevat
gevazen (8)
gobend
gertiten
gês, gêsûk
guh, gu
ger
gelûk
girgir
girt
greh, grêh, grih
geran, giran
gerivpan, girivpan, grêv
geranih
griftek, grew, grewik; girifar
griften, grewiten, staniden,
staten
griftar
goy, god
gor, gûr
goşwar
goşiten, oşnûten
koşek

Kurmanckî

gede
geh geh, zeman zeman
gel
genî
genim
toz
gilî, gazin
gili kirin
kesê ku gilî dike
germ
germî, germahî
germav, hemam
gewad, qewad
gewez
gov
gerrîn, gerriyan; vegerrîn
kezi
gû
gir
gewrî, qirrik
gilgil
gil, gilol, gilor, girover, golor
girê, girêk
giran
hustukur, hustuvank
girani
girtî
girtin, stendin, standin
yê ku digre
gog, go
gorr
guhar
guhdan, guhdarî kirin; bihîs-
tin
goşe, koşe

Kirdkî (Zazakî)

goşt, gûşt
 goştin
 goze, gûzi, gwaz
 gudi, gudilikin, gilor, gilover,
 gulover
 gudi, gurz
 gule, guli
 gum, gepe, alişki, liske
 guman
 guman kerdiş
 [cira] gumankerde
 gun, hak
 guna, gune, gunek
 gurrî (keçel û gurrî), keçel
 gurz
 gûnî, gûnî, gonî, gwîni
 gûnîrijnayî, gûnîricnayey

H

hagîdar, haydar
 hak, gun
 hem, him
 hembaz, embaz, imbaz,
 enbaz, olvoz
 hembazî, enbazî, embazey,
 embazî, imbazî
 heme, hemî
 hemeyin; timo, timi
 hemeyî, hemiyey
 henarî, hinari
 hengemîn, ingimên, enge-
 mîn
 hengi, hingi, mêse
 her
 her
 hera, hîra
 herçeni
 her çî
 her yew

Pehlevkî

goşt
 goştin
 goz, gûz, gûç
 girt, ged, get
 ged, get
 gul
 gonek
 guman
 gumanîten
 gumangerik
 gun, xayek, xayik, hayik
 gunak, vînas
 ger
 verz
 xon, xûn
 xonrêçîşnih

akas
 xayek, xayik, hayik, gun
 hem
 hembagh, hembay, hembaz,
 henbaz
 embazih, embazih
 hemek, hemak, heme, hemis
 hemayik, hemekî
 hemehih, hemakih, hemegih
 enar
 engupên, engubîn, engepîn
 megesî engupên
 her
 xer
 fraxv, frexv
 erişn (9)
 her çe
 herê êvek

Kurmanckî

goşt
 bi goşt, goştî
 gûz, goz, gwîz
 gil, girover, gulor
 gurz
 gul
 gep, lame, aluşk
 guman
 guman kirin
 yê ku jê tê gumankirin
 gun
 guneh, gune
 gurrî, keçel
 gurz
 xûn, xwîn
 xûnrêjî, xwînrêjî

agahdar, haydar
 gun
 him, hem
 heval, hevkar
 hevalî, hevkarî
 hemî, hemû
 hemî; timî
 hemûyî, hemîyî
 henar, hinar
 hingiv, hunguv, hengiv
 mêşa hingivî
 her
 ker
 fereh, fireh
 enîşk, inîşk
 her çî
 her yek

Kirdkî (Zazakî)

hesab
 hesabo xirab
 hesri, hêsîr
 heşt, heyşt
 heştay, heyştay
 heştês
 heştsey
 hewn
 hewr
 hewt
 hewtmengî, hewtaşme
 hewtay
 hewte
 hewtês
 hewtsey
 hewz, kesk
 hezar, hinzar
 hêç, çi
 hêş, vîr
 hêşyar
 hêşyarey, hêşyarî
 hing, game, gami
 hinî, hona
 hît biyayene, hîy biyayiş
 huner
 hurdi, hurdî, wurde, wurdî,
 werdi, wurdî
 hurdik, wurdêk, wurdêk
 hurdikîye, wurdêkî, wurdêkî
 hur dî, hur dîne, hur dînan
 husk, wuşk, wişk
 huskî, wuşkî, wişkî
 hut, hwut, hît, wit
 hutin, hîtin
 hûmari, homari, amore
 Hûmay, Homa
 hûnik, honik, huenik

Pehlevkî

hemar
vet hemar
 ers, erş
heşt, eşt
heştat
heştdeh
heştset
xvap, xvemn
ebr, ewr
heft
heftmahik
heftat, heftad
heftek
heftdeh
heftset
sepz
hezar
hêç
hoş, vîr
hoşiyar, hoş ediyar
hoşiyarîh
hengam, hengamik
hen, han
xvîsten
huner
xord, xord, xvert

xortek, xverték
xvartekîh
her doan
huşk, xuşk
huşkîh, xuşkîh
xvêt, nem
xvetîh
hemar, amar
Hûmet (10)
hunek, xunek

Kurmanckî

hesab
 hesabê xirab
 hêstir, hêsir, histêr
 heşt, heyşt
 heştê, heyştê
 hejdeh, hîjde
 heştset
 xew, xewn
 ewr, hewr
 heft
 heftmehî
 heftê
 hefte
 hevdeh, hîvde
 heftsed
 sewz, kesk
 hezar
 hîç, tu, çi
 hiş, bîr
 hişyar, şiyar
 hişyarî, şiyarî
 hing-ê, gav
 hîn
 şil bûn
 huner
 hûr

 hûrik
 hûrikî
 her du, her duyan
 hişk
 hişkî
 hêmî, hît, nem
 hêmî, hêmin, nemdar
 hejmar, jimar
 Xwedê
 hênik, honik

Kirdkî (Zazakî)**Pehlevkî****Kurmanckî****I**

-ij, -ic, -iz
 -in, -ên
 -istan
 -iz, -z, zî, jî
 -iş, -îş

-ik
 -ên
 -stan
 -iç, -ç
 -işn

-î
 -în, -î
 -istan
 jî
 -in

Î

-î, -yî
 -î, -iye, -ey
 -î, -ê
 îbrîşim, elbisim, helbisim
 îbrîşimin, elbismên, helbis-
 mên
 încilî, encil
 îzimi, kolî

-îk
 -îh
 -î
eprêşem, eprêşom
eprêşemên
ancih
êzm, êsm, hêzom

-î, -yî, -hî
 -î, -yî, -hî
 -ê
 evrîşim, hevrişim, îbrîşim
 evrîşimîn, hevrişimî, îbrîşimî
 hêjîr, hejîr
 êzing

J

jehr, jahr, zehîr, zehr

zehr

jehr, jahr, zehr

K

kam, kamik
 kam, kê
 kamcî, kamecî, kamij
 kamcî, kamecî, kam ki
 kar, gure

kam, kamek
ketam, kê
ketamçê
çikamçi, çekamiç
kar, kert, kirt, kertek, kirtok,
kunişn

kîjan
 kê
 kî, kîjan
 kîjan
 kar

karban, karwan
 karbaney, karwanî

karvan, karêwan, karuwan
karvanîk, karvanîk, kareva-
nik

karvan, karwan, kerwan
 karvanî, karwanî

kardî
 kariteni
 karker
 kar kerdene, kar kerdiş
 kaşka, kaşkî
 kaş kerdiş, antiş

kart, ker
karîten
karêker
karênîten
kaç
kêşîten, keşîten, nîten, tenî-
ten

kêr
 çandin, dêrandin
 karker
 kar kirin
 xwezî
 kaş kirin, kişandin, kêşandin

kay
 ke, ki, ku, eke

katek
kû, ke, kê

lîstik, leyîstik
 ku, ko, heke

Kirdkî (Zazakî)

kebanî, kewonî
kefgêr, kefgîr
keftar
kehen, keyen, ke'an, kan
kehenî, keyeney, ke'aney
keke, keki
kela, qela
kele
kelpe
keman
kemî, kêmb

kemêr, kemter
kemî, kemey, kêmenî, kêmasî
sênî
kende, kendik, xendeq
kendiş, kenayîş
kerde
kerdene, kerdiş
kergi, kargi
kerm, karm; kermik, karmik
kerkut
kerr, nêeşnawitox
kerrey, kerrî
kerti, kirtiki
kertikkerde biyayîş, kertkerde
kes, ten
kesike, kesa
keskên
keşi
keşk
kewçike
kewndêz, kondêz
kewo, kewe, kiho
kewtene, kewtiş
key
keye, awaney, awanî
keyekerî, kebanîyey
keyeyî

Pehlevkî

ketekbanûk, banûk
kefç
xeftar, heftar
kehun, kohun, kehwen
kehwenih
keyk
kelat
kar
kerpûk, kerbok
keman
kem, kêmb, kîmb, endek, hendek
kemter, kimter
kemih, kemistih, kemik

kendek
kenten, kenden
kertek, kirtek, kert
kerten, karêniten
kerk, kerg
kerm, kermek
gokert, gogirt
kerr, kerek, aneşnevak
kerih
kertek, parek
kertek kerdekîh
kes, ten
kasûk, keşûk, keşevak
kaskênên, kasekênên
keş
keşk
kefçek
kefçek
kepot
keften
ked
ketek, xan, xon, awehen
ketekbanûkî
ketekî

Kurmanckî

kebanî, kevanî
kefgîr
keftar
kevn
kevnayî, kevnî
kêç
kela, qele
nivîşk
kêlbik, kêlpezi
kevan
kêmb, hindik

kêmtir
kêmanî, kêmasî

kend, xendeq
kolan, kolîn, kolandin
yê ku hatiye kirin
kirin
mirîşk
kurm
kukurd, kewkurd
kerr
kerrî
kerî, kert, kêrt, parî
kêrtkirî bûn, kêrtbûyî
kes
kûsî, kwîsî, kîso
keskî
koş
keşke, keşk
kefçî, kevcî
hesk, çemçik
şîn
keftin, ketin
kengê
xanî, avahî
kebanîti, kewanîti
kedi

Kirdkî (Zazakî)

kê, kamî
 kêna, keyna, keyneki, kêneki,
 çêna, çêneki
 kilinca
 kirkinci
 kinar, کنار, ver, per, pol,
 puol
 kir, kîr
 kisti, kîştî, kuştî
 kîştene, kuştîş
 kîştîş, kuştîş
 kizîr
 kîn, kênat
 ko, kû, koh, kûh, kuwe
 koca, ku, kura, ka
 konî, kûnî, kuwenî
 kor, kûr, çimkor
 korey, kûrey
 koşe, kose, goşe
 koşkar
 koşke, kûşki
 koterî
 kotile, kotilme, komî, koye
 koyek, kûyek
 koyî, kûyî, kofî
 kuçe, kuça
 kulawe, kelawî, kulik
 Kurd
 Kurdkî
 kurrik, kurrêk, kurrî, kirri
 kuşat, kuşatey, kay, henek
 kutene, kutayêne, kutîş
 kuwari, kari

L

la
 lane, lanî, qule, kunî
 leb (lebiyayîş)
 lejg, azî, az

Pehlevkî

kê
kenêçek, kenîçek, kenênek,
kenîç, kenik
kulaçek
kerçeng
kenar, keran, bar, pehlûk

kîr, kêr
kust, kustek, keş
kuştên
kuşîşn, kuştâr
gêzîr
kên
kof, çikat
kû gyak, kû
kopên
kor, kûr, korçêşm
kûrîh
koşek
kefşger
kuşk, koşk
kepoter (11)
kût
kofek
kofî
koy
kulaf
Kurtîk, Kurt
Kurtîk
kurrek
katek
koften
kelûk, keparek

rak

lan
lapek, lawek
 azg

Kurmanckî

kê
 keç, dot, qîz

 kulîçe, kulor
 kevjal, xerçeng
 کنار, ber, per, pal

 kîr
 hêl, alî, kêlek
 kuştin
 kuştin, kuştâr
 kizîr, gizîr
 kîn
 çiya, kêw
 ku, ka
 mîrkut, darkutîk, kutek
 kor, kwîr, çavkor
 korî, kwîrî
 koşe, goşe
 goşkar, koşkar
 koşk
 koter, kotir; kevotk, kevok
 kom
 girik (girê piçûk)
 kovî, kûvî, çiyayî
 kuçe
 kum, kuleh, kulik
 Kurd
 Kurdî
 kurrî (kurrîyê hesp)
 henek
 kutan, lêdan, lêxistin
 kewar

ben, ta, dezi

qul, kun, lan
 lava, lave; lavayî/lavahî
 aj, ajik

Kirdkî (Zazakî)

lejkerdox
 lerzayêne, lerziyayış
 lew
 lewî, muçî, paç
 lincî
 lîmin, lêmin, leymin, qilêr
 lîminey, lêminiye, qileriniye
 lîstene, liştîş
 lojini, locine, lozin, lozene
 lûw, lû, luye

M

-m
 ma
 make, mayki, mayîke
 makî, maykey, makey
 mar
 mari, ma, maye, dayke
 mase
 mast
 mayîne
 me-
 mele
 mende
 mendene, mendîş
 mendîş
 mendeyî, mendîşey
 meqeseki
 mercî, marcî
 merd
 merde, marde
 merdene, merdiş
 merdiş
 merdî, merdey, merdîye
 merdum, mêrdim, mordem
 merdumek, mordemek,
 mêrik
 merdumî, mêrdimî, mordemî
 merg

Pehlevkî

leşker
 lerzîten
 lep, lef
 karî lep
 gil, lecen
 rîmen
 rîmenih
 liştên
 roçen, rozen, roçanek
 ropas, ropah

-em, -om
 emah, emak
 matek
 matekih
 mar
 mat, mam
 mahik
 mast
 matyan, metyan
 ma-
 melek, melex
 mandek
 manden, manten, manîten
 manîşn
 mandekî, manîşnih
 meges kasekên
 miçûk, mişûk
 mert, mêrek
 murtek
 murten
 mirişn
 mertih
 mertom, mert
 mertomek
 mertomih
 merg

Kurmanckî

leşker
 lerizîn, lerzîn
 lêv
 maç, paç
 herî, gil
 qilêr, qirêj
 qilêrî, qirêjî
 alastin
 rojin, rojing, lojin
 rovî, rîvî, rwîvî

-m
 em
 mak, mê
 makî, mêyî
 mar
 dê, dayk
 masî
 mast
 mehîn
 me-
 kulî
 mayî
 man, mayîn
 man, mayîn
 mayînî, mayîn
 mêşa kesk
 nîsk
 merd
 mirî
 mirin, vemirîn
 mirin
 merdî
 meriv, mirov
 mêrik
 merivtî, mirovayî
 mirin

Kirdki (Zazaki)

merge
 merre, misk
 meşke
 meşkeki
 meyese
 meyman, mêman
 meymanî, mêmaney
 mezg
 mêrde
 mêşe
 mêşna, miye
 mêwe, meywe
 min, mi
 mird
 mirênayîş, kiştîş, kiştene
 mirîçike, lîçike
 mirûy, mirwi
 mist
 mix, mêx
 miyan
 miyançî
 miyançiyey
 miyane, mêne, paştî
 mîze, mîzi
 mîze kerdene
 merdî, merdey, merdiye
 morcela, mijlor
 muje, mije, boje
 mura, mûra
 murdar
 musnayîş
 muye, mûy
 muyên, mûyîn

N

naki
 nalayîş, bermayîş
 nalayox
 nalên

Pehlevkî

merv, murv
 mûşk, mûşek
 meşk
 meşkîçek
 meges, mekes, mexş
 mahman
 mahmanîh, mehmanîh
 mezg
 mêrek, mîrek
 vêşek, vişek
 mêş
 mêvek, mîvek
 men
 sêr, hemburt
 murncênîten, kuştên
 murvîçek, morvek
 urmût
 must, muşt
 mix, mêx
 miyan, meyan
 meyançik, miyançek
 miyançikih, meyançekî
 miyan, kemer
 mêz
 mêzîten
 mertîh
 mor, mûr, morçek
 mezeg, mêj, mêjuk, muzek
 muhrek
 murtar
 amoxten, amoç
 moy, mod
 moyên

naf, nafek
 buramîten
 nalan
 nalîn

Kurmanckî

mêrg
 mişk
 meşk
 meşka piçûk
 mêş
 mêhvan, mêvan
 mêhvanî, mêvanî
 mêjî
 mêr
 mêşe, daristan
 mêşin, mî
 mêwe, meywe, fêkî
 min
 têr
 kuştin
 mirîşka piçûk
 hirmî
 mist
 mix, bizmar
 nav, navbên
 navbênçî
 navçîtî
 pişt
 mîz
 mîztin
 merdî
 mûr, mûrî, mîro, mêrî
 mûjank, mijang, bijang
 morî
 mirar, mirdar
 hewisandin, hîn kirin
 mû
 mûyîn, mûyî

navik
 nalîn
 yê ku dinale
 nalîn

Kirdkî (Zazakî)

nali
 namdar, namedar
 name
 namedariye, namedarey
 nan
 nawitene, nawitiş, nawnayiş
 nawitiş, nawnayiş
 nawitox
 naye, rûnaye, ronaye
 nayiş, rûnayiş, ronayiş
 -nayine, -nayene, -nayiş
 nazik
 neft, nift
 neha, niha
 nematic, nimac, nimaj, nimaz,
 nime
 nematic/nimaj kerdene
 nengû, nenug
 nerm, nemr
 nerm kerdene
 new, now, no
 neway
 newe, nik û newe, teze
 newe, newke, nika, enka
 neweyî, neweyey, newênî
 newês
 nê-
 nêki, yan nê, ya ne
 nême, nîm, nême, nîme
 nême, nîme
 nêr, nêrî, nerî
 nêriye, nêrênî, nerî, nerey
 nêrgize, nergisi
 nêşayine, nêşayiş, nêşînayiş
 nêzdî, nezdî, nizdî, nêzik
 nezdîyey, nizdîyey, nêzdênî
 nimate, numite

 nimitene, nimitiş

Pehlevkî

nal
 namburtar, namawurt
 namek
 nam, namekih, namikih
 nan
 nimûten, nayîten
 nimayîşn, nimûtarî
 nimûtar
 nihat
 nihaten
 -ênîten
 nazûk, nazik
 neft
 nexvet, nexot
 nemaç

 nemaç burten
 naxen, naxon
 nerm, nemr
 nerm kerten
 neh, nev, noh
 nevet
 nok, tazek
 nok
 nokih
 nevezdeh, nozdeh
 nê-
 ênya
 nême, nêmek
 nême, nîmek
 ner
 nerih
 nergis
 nêşayên
 nezdîk, nezd heç
 nezdîkih
 nihumb, nihuftek

 nihumbîten, nihambîten

Kurmanckî

nalîn
 navdar
 nav
 navdarî
 nan
 nimandin, niwênandin
 nimandin, niwênandin
 yê ku dinimîne (nîşan dide)
 yê ku hatiye danîn
 danîn, niyan
 -andin
 nazik
 neft
 nok
 nimêj, nimê

 nimêj kirin
 neynok, nînûk
 nerm
 nerm kirin
 neh
 nod
 nû, teze
 nûke, nû, nuka, anika
 nûyî, nûyîtî
 nozdeh
 ne-
 yan na, ya na, an ne
 nîv, nîvî
 nav
 nêr
 nêrî, nêrîtî
 nêrgiz, nergîz
 neşîyan
 nêzik
 nêzikî
 nixamtî, niximandî, nixuman-
 dî
 nixamtin, niximandin, nixu-
 mandin

Kirdkî (Zazakî)

nîgar (neqş û nîgar)
nîmroc, nîmroj, nîmruej, nav-
roce

nîşan
nîştene, nîştîş, rûnîştîş
nîyadayêne
nuşte

nuştene, nuştîş
nuşttox

O

Orim (Orrim), Rûm
Orimî
orispî
orispîyey, orispênî

P

pa
pabeste
pabestiş
pabestiyayîş
padîşah, padîşa
padîşahî, padîşayey
pahn, pa'n
pahní, pa'nî, pa'ney
pak, pank
pakî, pakîye, pakênî
panc, ponc
pancês, poncês
pancêsîn, poncêsîn
pancsey, poncsey
par
pardax kerdiş
parêz
parêz, pawitox

paşna, başneki
pawenawox, pawitox

Pehlevkî

nîkar
nêmroç

nîşan
nişesten
nîkah kerten, nikîrîten
nipist, nipişt, nipistek,
nipişteşek
nipiştên, nipisten
nipistar

Hrom, Romîk
Hromayîk, Hromîk
rûspîk, rospîk
rûspîkih, rospîkih

pad, pay, zeng
petvestek, peivestek
petvesten
petvesten
patixşah, patixşay, patexşah
patixşahîh
pehenay, pehen
pehenay, pehnad, pehna
pak, pakîzek
pakîh, pakîzekîh
penc, penç
panzdeh
panzdehom
pencset
par (12)
perdaxten
pehrêç, pehrêxtakî
pehrêxtar

paşnek
pan, ban, pânek

Kurmanckî

nîgar
nîvro

nîşan
nîştin, rûnîştin
nihêrtin, nihêrîn
nivîs, nivîşt

nivîsîn, nivîsandin
yê ku dinivîse

Rûm, Romî
Romî, Rûmî
orispî
orispîtî

pê
pêvegirêdayî
pêve girêdan
pêve hatingirêdan
padîşah, padîşa
padîşahî
pehn, pan
pehnî, panî
pak, paqij
pakî, paqijî
pênc
panzdeh
panzdehemîn, panzdemîn
pêncsed
par
perdax kirin, tamam kirin
parêz
parêz, kesê ku xwe ji tiştêkî
diparêze
pajne, pehnî, panî
kesê ku dipê, kesê ku diparê-
ze

Kirdkî (Zazakî)

pawutene, pawitiş
 payîz
 pejmiriyayîş
 peme
 pemeyin, pemeyên
 penîr
 perçîn
 perde
 perey
 pergende kerdîş
 perî
 perr, perrick, pel
 perrayîş, firrayîş
 pers, persayîş
 persayine, persayîş
 pes
 peskofi
 peşm
 peşmên
 pewjyayîş, powciyayîş
 pewte, powte, pote
 pewtene, pewtiş, pewcnayîş,
 potene
 pey, bi, ebe
 pey
 pey
 pey
 peyda
 peyen, peyin, peynî
 peymawitiş, pêmitene
 peykanî
 peyser, paştî, pey
 pê persayîş
 pêr, pî, babî, baw
 pêrî, pêrey, piyî
 pêro, heme, hemî
 pêrodayene, pêrodayîş
 pird
 pirr

Pehlevkî

paten, payîten, patûten
patêz
marişn, oşmurişn, uşmurişn
pembek
pembekên
penîr
perçîn
perdek
perêr
pergenden
perik, periy (13)
perr, perrek, perik
perîten, fravayîşn
pursîşn
pursîten
pesê, pesuş, pesvik
paçen, pazen
peşm
peşmên
pejawîşn
puxtek
pezîten, peçîten, poxten,
puxten
pat
pad, pay, pey
pes
pet, ray, ra
peîtak, pêtak
pesên
petmûten
epaçkun
petsar, puşt, epaç
hempursîşn, hempursekih
pîter, pît, pêt
pîtarîh
purif, epêr
purîten, purten
pul, puhr, viterek
pur

Kurmanckî

pan, payîn
 payîz, pehîz
 fikirîn
 penbû
 penbûyîn, penbûyî
 penêr, penîr
 perçîn, dîwar
 perde
 pêr
 pergende kirin, belav kirin
 perî
 perr, pel
 firrîn
 pirs, pirsîn
 pirsîn
 pez
 pezkûvî
 peşm
 peşmîn, peşmî
 pijîn, pêjîn
 patî
 patin, pijandin, pêjandin

 bi
 pey, pişt
 paşê, piştî, di pey de
 bo, ji bo
 peyda
 paşîn, dawîn
 pîvan, peyivtin
 berpaş, vajî, bervajî
 li ser piştê, pişt, paş
 hevpirsîn, li hev pirsîn
 bav
 bavtî
 hemî, hemû
 pevçûn, lihev xistin
 pir
 tije, pîrr

Kirdkî (Zazakî)

pistan
 piştene, piştiş
 pîr
 pîrî, pîrey, pîriye, pîrêni
 pîyaz, pîyanz
 pol, per
 polat, pûlad, pola
 poste, pûste
 posteyên, pûsteyîn
 poşman, poseman
 poşmanî, posemanîye
 put, pût

Q

qatir, qantir
 qic, qiç, qij, qiz; qicek, qicik,
 qijek
 qîne, qeni
 qîrrayîş, qîrrayêne
 quling

R

ra
 ra/rê/rî (ena ra, na ra)
 ramitene, ramitiş
 rast, raşt
 rastîye, raştey
 rauste, rawiste, rawuste,
 werişte
 raustene, rawistene, rawuste-
 ne
 raurznayêne, rawirznayêne
 ray, rey, reye, raye, rayir
 refşiyayîş, recifiyayîş, lerzayê-
 ne
 refşiyayox, recifiyayox
 renci
 resayîş
 resayîş, deresayîş

Pehlevkî

pîstan
poşîten, pûşîten
pîr, mester
pîrih
piyaz, peyaz, peyaç
pehlûk, bar
polat, polawt
post, pûst
postên, pûstên
peşêman, pesêman
peşamanîh
but

ester
kûç, kuçek

kûn
 xerişn, xerrênişn
kuling, kuleng

heç
rad, ray, ra (êt rad, êt ray)
ranten, rewêniten
rast
rastîh
ustan, uzîr

ul usten, ul uzişnih, ustan

efraştên, ul daştên, ostêniten
rah, ras
drefşîten, lerzîten

drefşnik
renc, dert
resişn, ameten, averîten
resîten

Kurmanckî

pêsir
 pêçan, pêçandin
 pîr
 pîri
 pîvaz
 per
 polat, pola
 post, pûst
 postîn, bi post
 poşîman, poşman
 poşîmanî, poşmanî
 pût

qantir, qatir, hêstir
 piçûk, qic; qicik, kiçik, kiçike

qûn, kûn
 qîrrîn
 qulung

ji
 bo, ji bo
 ajotin
 rast
 rastî
 rabûyî

rabûn

rakirin
 rê
 ricifin, lerizîn

yê ku diricife
 renc
 rageyiştin, gihîştin, gehîştin
 gihîştin, gehîştin, gihan

Kirdkî (Zazakî)

resen, resne; rişte, riştik
 resnayîş
 rey, ray, raye, fini
 reya, reye
 rez
 rêç
 rêm
 rêmin
 rês, rîs
 rêşe, rêşi
 rêşin
 rî, rî
 ribês
 risiyayî
 rişnayîş, rijnayîş
 rišta, rişte
 riştik, rişte, arûzi
 rîpikerey, rîpikerî
 ro
 roj, roc, roz
 roj, roc, roze
 roje, roce, roze
 roşn, roşna; roste, roşt
 roşnayî, roşney, roştîye,
 roştênî
 [ebi] roşnayî, [ebi] roşney
 roşn kerdene, roştî kerdene
 roşnkerdox
 rotene, rotiş
 Ruha
 rusnayêne, riştiş, şawitiş,
 erşawitiş
 rut
 rutiş, gezi kerdene
 ruwayîş
 ruwen, rûn, ron
 ruwenê werdeni/werdişî,
 ruwenê werdi/werî
 rûçiknayîş

Pehlevkî

resen, rişte, rîsman
 resênîten, anîten
 rîn, vîn; caver, bar
 reg
 rez
 rêşek
 rîm
 rîmen, çirkên
 rîs, rêş
 rêş
 rêşgon, rêşkên
 rod, roy
 rêpas, rêwas
 rusvakîh
 rêxten, rêçîten
 rêşte
 rêşte, rişte, arvis, arvês
 rapekkerîh (14)
 rot, rotbar
 xor
 roç
 roçek
 roşn, roşnak, roşnek
 roşnih, roşniha

 roşnik, roşniha
 roşnenîten, roçênîten
 roşnkar
 froxten
 Orya
 frîstaten, frîstîten

 rûtek, lûtek
 ropûten
 rosten, rusten
 roxn, rven, rovn
 roxn xvertik

 rûten

Kurmanckî

rist, werîs
 ragihandin, gihandin
 car
 reh, ra, reg
 rez
 rîç, rîçal
 nê m, kê m
 nê mî, kê mî
 rîs
 rîş
 bi rîş, rîşî
 rû
 ribês
 rûreşî
 rijandin
 yê ku hatiye ristin
 rist
 rîpkarî, hîlekarî
 robar, rûbar
 roj
 roj
 roji
 ronî, ronak
 ronahî

 bi ronahî
 ronî kirin
 yê ku ronî dîke
 firotin
 Ruha
 şandin

 rût
 gêzî kirin, malîştin
 ristin, hêşin bûn
 rûn
 rûnê xwarinê

 rûçikandin

Kirdkî (Zazakî)**S**

sara, saray
sawitiş
se
senî, senê, sêno, se, sey
ser
serd, sard
serdar, serek, reîs
serd, serdey
serê banî
setiş

sexte
sey, şîye
seyîn, senîn, çitur
sêm
sêmin, sêmên

sêne
sifre, sufre
silo, sil
sim
sinc
sipêdar
sipî, sipe
sipîyey, sipênî
siski
sist
sistî, sistey
sivik
sivikey reyra, sivikey reydi
sivikî, sivikey
sîr
sîya
sîyayî
sole
-stan
suciriyayiş
sucirnayiş

Pehlevkî

seray, sray
sayîten, sûten
set
san, çêgon, çêgonî, çêih
ser
sert
serdar, salar
sermak, sertîh
ban
sencîten

saxtek
sayek, esaya, esayek
çêgon, çigon
sêm, sim, esêm, asîm
sîmên, sêmên, asîmên, asê-
mên
sênek
stefr
sergîn, sergînek, sergun
sumb
sencît
spêt dar
spêt, spêtek
spêtîh
sik, serkav
sust
sustîh
sepuk, spuk
sepûkiha, şepik, şepak, zûtîh
spukîh
sîr
siya, siyah, sîyav, sîyak
siyaih
şorek
-stan
soçîhesten, suxten, soxten
soçênîten

Kurmanckî

sera, seray
sûtin, sûyin
sed
çawan, wekî
ser
sar
serdar, serek, reîs
serma
banî
kişandin, kêşan, kêşîn, wezi-
nandin
sexte
sih, sî, saye
çawan, çawa
zîv
zîvîn

sîng
sifre
sergîn, sergo, sero
sim
sinc
sipîndar
sipî
sipîtî
sihik, sêk, sîrke
sist
sistî
sivik
zûyî, zûtî
sivikî, sivikahî
sîr
reş
reşî
xwê (15)
-stan
sotin, şewitîn
sotin, şewitandin

Kirdkî (Zazakî)

suwend/sond werdene
sûr, sur

Ş

şad, şa
şagird
şah, şa, beg
şahî, şahey
şahrestan, şaristan, bacar;
welat
şahrestan, şaristan, şehîr,
şeyîr, bacar; welat
şamî
şan
şane
şaristanij, hemşerî
şax
şalwarî, şalbarî, şerwalî
şayî, weşî
şeker, seker
şemşêr, şimşêr, simşêr, gord
şenbe, şeme, sembe, seme
şerm
şermezarî, risiyayî, risêney
şermokin, şermok
şermokiney, şermokey
şeş
şeştî, şeyştî
şew, şewe
şewşewiki, şewşî girewtox
şeye/şiyaye
şêr
şikite
şikitene, şiknayene, şikitiş
şikiyayene
şikiyayey, şikteyey
şikiyayîş
şima, sima
şinasnayîş, nas kerdene

Pehlevkî

sokend xverten
suxr, sûr

şat
eşakirt, eşagird
xşeh, şeh, şah, bex, beg
şahih, şahikih
şetristan, şehristan

şesr, şetr, şeh

şam
şam
şanek
şetrik, şehrik
şak
şervar
şatih, xvaşih
şeker, şiker
şemşêr, şefşêr, kart
şunbet
şerm
rusvakî
şermekên
şermkenih
şeş
şest, seşt
şep
şewak
şutek
şegr, şêr
şkestek
şkesten
şkihîten
şkestekih
şkenişn
şmah, eşmah
şnaxten, şnasîden

Kurmanckî

sond xwarin
sor

şad, şa
şagird
şah, beg
şahî
bajar; welat

bajar, şehîr; welat

şiv
êvar
şeh
bajarî, hemşerî
şax
şelwer, şalvar
şahî, şayî, xweşî
şeker
şûr, şwîr
şemî
şerm
şermezarî, rûreşî
şermok
şermokî
şeş
şêst, şêstî
şev
şevşevik, şevşevok, perçêmek
çûyî
şêr
şikestî
şikandin, şikestin
şikîn
şikiyayî bûn
şikîn
hun
nas kirin

Kirdki (Zazakî)

şinasî
 şinasîyey
 şit, sit, şîr
 şiwane, şane, şûne
 şîpe, şîpi
 şîrîn, şîrên
 şîrîniye, şîriney, şîrinênî
 şîwan (şîn û şîwan)
 şîyayene, şeyîş, viyartiş
 şîyayîş, şînayîş, eşkayîş, şîka-
 yene
 şîyayîş, şînayîş, eşkayîş
 şo, şû
 şute
 şutene, şutiş, şitiş
 şûy

T

ta, tewî
 ta'l
 ta'ley, ta'li
 tarî
 tarîyey
 tastene, taştîş
 taştîş, tiraş, teraş
 taji, tajiye, tazi, taziye
 teber, tever
 tehernayîş, tahnayîş, ardî ker-
 dene
 tek
 ten, kes
 ten, beden
 teng
 tengîye, tengey, tengênî
 tenya, tena, tenê
 tene, dene, dan
 tenik
 terazû, terazi

Pehlevkî

şnasîk, şnasih
 şnasakîh, şnasih
 şîr, dûx
 şepan, şûpan
 şîp, şêp (16)
 şîrênek, şîrên
 şîrenih
 şêven
 şevişn, şuten, viterten
 şayesten, şayiten, tuwanîsten
 şayendekih
 şev
 şust
 şusten, şosten, asnîten
 şoik, şoy, şoyişn

tep, tap, tapişn
 tehl
 texlih
 tar, tarik, tensrek
 tarikih
 taştîten, dêsîten
 taştîşn, taşîr
 tazîk, taçîk
 terist, birûn
 arten

tak, tek
 ten, kes
 ten
 teng
 tengîh
 teniha, tenê
 dan, danek
 tenuk, tunuk
 terazûk

Kurmanckî

nas
 nasî
 şîr
 şivan
 şîp
 şîrîn
 şîrîni
 şîwen
 çûyîn, çûn, bihûrîn
 şîyan, kanîn, karîn
 şîyan, kanîn, karîn
 biçe, here
 şuştî
 şûştîn, şuştin
 şûştîn, şuştin

ta, tawî
 tehl, tal
 tehli, talî
 tarî
 tarîti
 taştîn
 taştîn, teraş, tiraş
 taji
 derva, derve
 hêrdin, hêrran, hêrrîn, hêran-
 din
 tek
 kes
 ten, beden
 teng
 tengî
 تنها, tenê, tena
 tene, dane, dan
 tenik
 terazî, terazû

Kirdkî (Zazakî)

teres, tersok, tersokin, tersonek
 tern
 ternî, ternîye, terney, ternênî
 ters
 tersaye, tersok
 tersayêne
 tersayış
 tersnayêne
 tersnayox
 teşt, taşt, tastî
 text
 texte, texta
 teze
 têşân, teyšan, têsan
 têş, têşaniye, têşaney, têsanênî
 tikê
 -tir
 tirawite, tirite
 tiritene, tirawitiş, diznayış
 tirawitox, tiritox, dizd
 tirş, tirs
 tîre, tîri
 to
 toxim
 tuf
 tuwerge, torgi
 tuyere, tuweri
 tûj, tuj, toj, tuz, têj
 tûjjiye, têjey
 tûye, tuye, tuy, tû

U

ur- (urze), wur- (wuriştene)
 urnzayîne, urnzayêne ra

Û

û

Pehlevkî

tersakas
terun, terenek, ter/terr
terih
ters, tersişn
tersakay
tersîten
tersişn
tersênîten
tersênak
teşt, tişt
text
texte
tazek, teze
tişn, tişnek
tişnekîh, tişnih, tişn
tek
-ter
traft, teruftek, truftek
truften, truftênîten
truftar, dûzt, duz
truş
tîgr, tîr
to
tuxm, tuxmek, tohm
tuf
tegerg
tûtbun
têz, têj, tîgr
têzih
tût

ul (ul usten)
efraştên, ul daştên, uzîten

ut, ud, u

Kurmanckî

tirsek, tirsok, tirsonek
 terr
 terrî, terrbûn
 tirs
 tirsiyayî, tirsok
 tirsîn
 tirsîn
 tirsandin
 yê ku ditirsîne
 teşt
 text
 texte
 teze
 têhn, tî
 têhnîti, têhni
 hindik
 -tir
 dizî (tiştê ku hatiye dizîn)
 dizîn
 diz
 tirş
 tîr
 te
 tov
 tuf, tûv, tif
 teyrok, tîrî, zîpik
 dartû, dara tûyê
 tûj, tîj
 tûjî, tîjî
 tû

ra-, hil-/hel-
 rakirin, hilkirin

û

Kirdkî (Zazakî)**V**

va
 vaciriyayîş, vajiriyayîş,
 başiyayêne
 vate, vaciyaye, vajiyaye
 vatene
 vatiş
 vame, vami
 varan
 varanin
 varayêne, varayîş
 varnayêne, varnayîş
 vas, vaş, çere
 vaya, vayî
 vazdayene, vazdayîş
 vazdayîş
 velg (velgê dare)
 veng (vengo berz)
 vengan
 veng vetîş, qîrrayêne
 ver
 ver
 verdayene, verdayîş, verra
 dayîş
 verên, virên
 verg
 verek
 veriki
 verri
 verraj/veraj, verroz
 veşaye, vêşaye, veşate
 vewre, vore
 vewrên, vewrin
 veyekan, vêkan; vêwan, vey-
 van
 veyşan, vêşan/vêsan
 vêr
 vêşane, vîşane
 vêşayêne, veşayîş

Pehlevkî

vat, vai, vay, bat
vaç, vaj

vaç, vaçek, vexş, vaxt
vaçiten, vaxten
vaçişnih
vatam
varan
varanik
varîten
varêniten
vastr, vaster, vaş
vehak
vazîten; virêxten, vexten
vazişn
verg, velg, berg (darverg)
vang (burz vang)
vang
vang zeten
bar, pehlûk
rot, fraç o, pêş, nezd
vizarten

fretom, frehist, pehrom
gurg
verek, verrek
ver
ver
efraç, fraç
vexşik, vexşek, vexşêndek
vefr, snehr
vefrên
viyûtekan, veyotekan

guşnek
vîtar, vitir, viterek, vîterg
vêsan, fşonişn
vexşiten

Kurmanckî

ba
 xwe bi xwe peyivîn

 gotî (tiştê ku hatiye gotin)
 gotin, peyivîn
 gotin, peyivîn
 behîv
 baran
 baranî
 barîn
 barandin
 giya, çêre
 biha, buha
 bazdan
 bazdan
 belg (balgê darê)
 bang, deng (dengê bilind)
 [nav û] deng
 deng derxistin, qîrrîn
 ber, qerax
 ber
 berdan

 yê berê, pêşîn
 gur
 berx
 ber, hambêz
 berî
 evraz, hevraz
 şewitî
 befr, berf
 befrîn, berfîn
 bûkan

 birsî, birçî
 buhur, bihur, bihurk
 mişe, pirranî
 şewitîn

Kirdkî (Zazakî)

vêşî, vîşî
(en) vêşî/vîşî
vêşî kerdîş, vîşî kerdîş
vêşnayêne, veşnayîş
vicînaye, vîcnaye, vîjnaye,
weçînaye
vicînayîş, vîcnayîş, weçînitene
vicînayîş, vîcnayîş, weçînayîş
vicînayox, vîcnayox, weçîna-
yox
vindarnayêne, vindarnayîş
vinate, vinderte
vînetene, vînerîş, vîndertîş
vînerîte, vînerîtox, vînerîte
vîraste, vîraşte
vîrastene, vîraştîş
vîrran, rut
vîrranîye, vîrranêni, vîrraney,
rutîye
vîrso, vîre, bilisk
vîsnayêne
vîsnayîş
vîstîş, eşîş, estene
vişkuwiyayîş
vîtiş, rovîtene
vîyarnayîş, ravêrnayene
vîyarte
vîyartîş, ravêrtene
vîyartîş, ravêrtîş
vînayêne
vînayîş, veynayîş
vînayîş, veynayîş
vînd, vîni
vîndî biyayîş, vîni biyayîş
vîndî kerdene, vîni kerdîş
vîniyayîş, veyniyayîş
vîr, hêş
vîyaye (cinîya vîyaye)
vuriyayêne

Pehlevkî

vêş, vês, vesyar, fşoş, pes
vêşist, vêşest
vêşîşn
vexşakênîten
viçîtek, viçîn, burjişnik
viçîten, vaçînitên
viçên, viçîn, viçînişn
viçînak, viçînkâr
vinarten
vinartêk
vinarişn
vinartar
vîrastek
vîrasten
vrehn, brehnek, rûtek, lûtek
brehnekîh
virozak, vîr
visanden, visesten, vusesten
visanişn
vîsten, vêsten, vîştên
vişkuften, vişkeften, vexşîşn
vêxten
vîtarîten, vîtarênîten
vîtertek
vîtarten, vîterten, vîturten
vîtarîşn, vîtirîşnih
vîndîten, vîndaten
vênişn
venişnik, vênak
avênaft
avên bûtekîh, avên bûtîh
avên kerten
venihesten
vîr, verm, hoş, ray
vêvek
vertîten

Kurmanckî

mişe, pîr
mişetîrîn, pîrtîrîn
mişe kirin
şewitandin, sotin
veçînî, bijarte
veçînîn, bijartin
veçînîn, bijartin
yê ku vediçîne
sekinandin
sekinî (yê ku sekinîye)
sekinîn
bendewar
çêkirî, avakirî
çêkirin, avakirin
rût
rûtî
birûsk
qetandin
qetandin
avêtin, havîştin
bişkivîn
dawîtin, bêjing kirin
bihurandin, bûrandin
bihurtî, buhurî
bihurtin, buhurîn
bihurtin, buhurîn
bînîn, dîtin
bînahî, bînîn
bînahî
winda
winda bûn
winda kirin
hatin dîtin
bîr, hiş, heş
bî (jina bî)
guherîn

Kirdkî (Zazakî)

vuriyayîş
vurnayêne, vurnayîne

W

war, waro
warbay
ware, waye
wastene, waştîş
way!
weçînaye, vicînaye, vîjnaye
weçînayîş, vicînayîş, vîcnayîş
weçînayox, vicînayox, vîjna-
yox
weçînitene, vicînayîş
wele, weli
wendene, wendiş
werd, wer
werdene
werdiş, wardîş
werdiş dayîş, wardîş dayîş,
dayene werdene
werîşte, warîşte, wurişte
werîştene, werîştîş, wuriştîş

weriznaye, wereznaye, wuriz-
naye
weriznayîş, wereznayîş,
wuriznayîş
wesar
wesarên
westa, hosta
weş, wes
weşî
wit, hut, hwut, hît
wurde, hurdi, hurdî, wurdî,
werdi, wurdî
wurdêk, wurdêk, hurdik
wurdêkî, wurdêkî, hurdikîye

Pehlevkî

vertîşn, vertênîşn, vihêrişn
vertêniten

frot, fro, fru
vrehnpayan
xvaher
xvasten
vai!
viçîtek, viçîn, burjişnik
viçîn, viçînişn, viçîşn
viçînak, viçînkâr

vaçînitên, viçîten
ver
xvanden
xvarişn, xver, xvarên, xvertik
xvarten, xvertên
xverişn
xvarêniten

ustan, ostan, uzîr
werzîten, ul usten, eper axis-
ten
uzîrişnik

efraştên, ul daştên, ostêniten

vehar, epsaran, behar
veharîk
ostat
xveş
xveşîh
xvêt
xord, xord, xvert

xortek, xverték
xvartekîh

Kurmanckî

guherîn
guherandin, guhartin

xwar, xar
pêxwas, pêxas
xweh, xwa, xuh, xwar- (17)
xwastin, xwestin
way!
bijarte
bijartin, vebijartin
yê ku dibijêre

veçînîn, bijartin
xwelî
xwendin
xwarin
xwarin
xwarin
dan xwarin

rabûyî
rabûn

rakiî

rakirin

bihar, buhar, bahar
biharî, buharî, baharî
hoste, westa
xweş
xweşî
nem, hît
hûr

hûrik
hûrikî

Kirdkî (Zazakî)**X**

xam
 xarz, xarzek
 xiyar
 xorîn, xurîq, xorî
 xoz
 xugî
 xwî, xo, xu, xwe

Y

Yahudî, Yawudî, Cihud,
 Cuhud
 yar
 yew
 yewek
 yewekey, yewekî
 yewey, yewî
 yê, ey, jey

Z

zak, za
 zanaye, zanayox
 zanayeyî, zanayoxî
 zaye, zade, za
 zayene
 zayış
 zehîr, zehr, jehr, jahr
 zeman, zemon, zemûn
 zengû
 zerd
 zerdik
 zergûn
 zerr[ên], zern, zerd
 zerre
 zerrên
 zerrî, zerre
 zên
 zime
 zimistan, zumust

Pehlevkî

xam
 verz
 xuyar
 gewr, gor
 xûk, hûk, viraz
 herg
 xvet, xvêş

Yehût, Yehûtîh, Cehût

ayar, yar
 êv, êvek
 êvekên, êvektak
 êvekîh
 êvekîh, êvih
 oi, evê

zehak, zehek, zak, ziyak
 danak
 danakîh, danişnîh
 zatek, zat
 zâten, zahîten
 zayışn, zak, zakîh
 zehr
 zeman, zemun
 zeng (19)
 zert, zerd
 zertek
 zergon
 zerr, zer
 zehar
 zerrên
 dil
 zên
 zemîk
 zemistan, zem, zim

Kurmanckî

xav
 xerz
 xiyar
 kûr
 beraz, -hû (mahû) (18)
 xûgî, xûk
 xwe, xu, xo

Yahûdî, Cihû

yar
 yek
 yek
 yekî
 yekî
 wî

-za, -zade
 zana
 zanayî, zanatî
 zayî, -zade, -za
 zayîn
 zayîn
 jehr, jahr, zehr
 zeman
 zengu, zengû
 zer
 zerik
 zergon, hêşîn, şîn
 zêrr
 zik
 zêrrîn
 dil
 zîn
 zevî
 zivistan

Kirdkî (Zazakî)

zimistanî, zimistanên
 zıwan, zuwan
 ziyân
 ziyânî
 zî, -iz, jî
 zîllî
 zîndan, zêndan, jîndan
 zor, zûr
 zot, zowti, zewti
 zur, zure, zûri
 zureker, zûra

Pehlevkî

zemistanîk
huzvan, uzvan, zufan
zîyan, zîyak
zîyankar
 -iç, -ç
zelûk
zîndan, zêndan
zor, zûr
zot (zo)
drog, drox, drov, dro, zûr, zor
zûromend, droxzen, droxgo-
wîşn

Kurmanckî

zivistanî
 zıman, ezman
 ziyân
 ziyankar, ziyânî
 jî
 zîlo, zelû, zwiîrî, zerû
 zîndan
 zor
 nîfir
 derew, virr
 derewçîn, derewker, virrek

**FERHENGEKÊ
· KIRDKÎ (ZAZAKÎ)-AVESTAKÎ-KURMANCKÎ**

Avesta, kitabê pîroz (muqeddes) ê Zerduştî yo. Ziwanê nê kitabî ra avestakî (avestayî) vajiyêno. Texmînan gore Zerduşt bi xwi verê 'Îsay seserra hewtini di ciwiyawo. Labelê 'eslê kitabê yê bi xwi nê mendo. Kitabê Avesta yo verîn o ki ewro esto, 'Îsay ra pey seserra 13. ra mendo. Ziwanê avestakî ra zaf kelîmey kelîmeyanê kurdkî û bi taybetî zî lehça kirdkî (zazakî) manenî. Tiya di ez nê kelîman ra çend nimûneyan nusena. Vêşaney nê kelîmeyan mi notanê xwi ra -notê ki mi serr 1984 û 1985 di Parîs di dersanê mamosta Le Coq'î di, dersanê »Initiation à la philologie iranienne« di nuştî- vicînay. Çend teney zî mi tanî kitaban ra vicînay (21). Mi kelîmeyê avestakî zey telaffuzbiyayîşê yînî û ebi elfaba kurdkî nuştî.

Kirdkî (Zazakî)

adir
 amina, amnan
 aste, este, astik, kate
 awe, awi
 berdene, bêrdiş
 bereno/beno
 bî, bi
 bindi, hêç
 bû, bûy
 cenî, cinî
 çar, çehar
 çinêbi
 des
 dest
 dewe, dewi
 deyra, behr
 dêv
 di, didi
 dîn
 dûrî
 esto
 estor/estore
 deve

ez
 game
 germ, garm
 her
 heşt
 hewn
 hewr
 hewt
 hîrê
 howl/hewl/hol
 huner
 husk, wuşk, wişk
 kam
 kêna, keyna, çêna
 lac, laj, laz

Avestakî

atarş
 hamina
 ast
 ap
 ber
 barat
 bût
 hêç
 bavdha
 cenî
 çaswar
 nêbût
 dasa, das
 zasta
 dainhu
 zray
 daiva
 dva
 daêna
 dûr
 astî
 aspo
 uştra

azem/azim
 gaman
 garama
 xara
 aşta
 xvafna
 awra
 hapta
 srî/srayah
 hu
 hunara
 huşka
 ko
 duxzer
 pusra/pusro

Kurmanckî

agir
 havîn
 hestî
 av
 birin
 dibe
 bû
 ji binî, hiç
 bihn
 jin
 çar
 tunebû
 deh
 dest
 dih, gund
 derya, behr
 Xwedayê xirabiyê, dêv
 du, dudu, dido
 dîn
 dûr
 heye
 hesp
 deve (Bi Kurdîya Başûr: huştir,
 wiştir)
 ez
 gav
 germ
 ker
 heşt
 xewn
 ewr, hewr
 heft
 sê
 baş, qenc
 huner
 hişk
 kî (Bi Kurdîya Başûr: kam)
 dot, keç, qîz
 pis, law

Kirdkî (Zazakî)

ma
new
nimaj, nematic, nimaz
panc, ponc
perr
pêr, pî, babî, baw, ba
pêro, pîrr, hemi
pird
pîley, girdey
ra
roşna
sard/serd
se
sîpa (22)
sıraşnaye/şirasnaye
şamî
şeş
şewe
tani, germî
teyşan, têşan
va
vat, va
vera, ver
verî
vîşî, vêşî; hemi
wes, weş
yew
zanayîne, zanayîş
ziyan (ziyan ... resnayîş)

Avestakî

ahmî
nava
nomangha
pança
parna
pîtar
paru/pouru
pîritu
maso
haça
raoxşna
sarita
satam
spa
srûtam
xşefnye/xşafnye
xşvaş
xşep/xşepa
tefnu
tarşna
vate, vaît, garavan
mraot
vî
para
vîspa
vohu
aêva
zan
ziya

Kurmanckî

em
neh
nimêj, du'a
pênc
perr
bav, bab
hemi/hemû; pîrr
pir
mezinî
ji
ronak, ronî
sar
sed
seg, se
naskirî, bi navûdeng
şîv
şeş
şev
têhn, tîn, germî, germahî
têhn, tî
ba
got
ber bi, hember
berî
mişe, pîrr; hemî, tev
baş, xweş
yek
zanîn
ziyan (ziyan gîhandin, zirar
gîhandin)

Hûma (Homa): Di kelîmey avestakî kelîma "Hûma" (Homa)'y manenî: 1-**Yîma:** Hûmayê nîzam û întizamî yo. 2-**Haoma:** Vaşêdo pîroz o. Beno ki kelîma "Hûma"y nê kelîman ra yewî ra bimano. (Hûmay: Bi Kurmanckî Xwedê)

şaristan/şehîr: Na kelîma, kelîma avestakî "xşasra" ra yena. "Xşasra" zîwanê Avesta di yena me'na hêz û îqtidarî ("S" yê "xşasra" nermkanî vajiyêno). Zîwanê Medan di zî na kelîma "xşasra" ya.

- (1) **palişnxaz**: Pehlewî di yena me'na nivîni (livîni).
- (2) **dam**: Pehlewî di yena me'na "torr".
- (3) **dipîwan**: Pehlewî di yeno me'na "cayê pawitişê (muhafezekerdîşê) nuştayan".
- (4) **dumb/dum**: Pehlewî di yena me'na "peynî, nîhayet".
- (5) Pehlewî di "**duş**": xirab, "**menişn**": fikr o "Duşmenişn" yeno me'na "fîkrê xirab"î.
- (6) **dût**: Pehlewî di yeno me'na "bux"î (Tirkî de "buhar").
- (7) Pehlewî di "**gal**" yeno me'na "karkerê mulkê şahî û girdan, grûp".
- (8) Pehlewî di "**gevazen**" yeno me'na "gayê koyî".
- (9) Pehlewî di "**erişn**" yeno me'na "serey giştan ra heta herçeni, pol"î.
- (10) Pehlewî di "**Hûmet**", Hûmayê fikrê başî yo.
- (11) Pehlewî di "**kepoter**" yena me'na "borani".
- (12) Pehlewî di "**par**" yeno me'na "demey vîyartî, wextê vîyartî".
- (13) Pehlewî di "**perik**" û "**periy**" yenê me'na "dêwe", "dêwa makî".
- (14) Pehlewî di "**rapekkerih**" yena me'na "nalî".
- (15) Kurmanckî di "**şor**" yeno me'na "solin"î.
- (16) Pehlewî di "**şîp**"/"**şêp**" mena "seracêr" û "acêr"î dana.
- (17) Na kelîma, kelîmeya "**xwarzî**" de ze "xwar" menda.
- (18) **mahû**: xoze, xozî
- (19) **zeng**: Na kelîma Pehlewî di yena me'na "paşna" (pasna, başneki).
- (20) **zot**: Na kelîma Pehlewî di yena me'na "serekê dînê Zerduştî" yan zî "serek"î.
- (21) Biewnî: Avesta Kohnterîn Sorûdha vo Metnhayê Îranî, cild: I, Gozareş o pêjûheş: Celîl Destxah, Tehran, 1370, s. bîst o yêk, bîst o çehar - bîst o şêş
 -Pordavud, Yaddaşthayê Gasaha, Tehran, 2536 şahinşahi
 -Pordavud, Ferhengê Îranê Bastan, Tehran, 2536 şahinşahi
 -X. Delamarre, Le Vocabulaire Indo-Européen, Paris, 1984
 -Dr. Muhammed Mukrî, "Introduction" in: Ziyauddîn Başa el-Xalidî, El-Hediyetu'l-Hemîdiye Fî'l-Luxetî'l-Kurdîye
 -Iosif M. Oranskij, Les Langues iraniennes, Traduit par Joyce Blau, Paris, 1977
- (22) Tanî vateyanê verênan di wina vanî:
 "**Deli sipa bibo**, *kutik Bexdad ra yeno.*"
 "**Deli sipî bo**, *kutik Heleb ra yeno.*" (Biewnîrê: Malmîsanij, Folklorê Ma ra Çend Numûney, Weşanên Jîna Nû, Uppsala, 1991, s. 138)

KITABÊ BÎNÎ YÊ MALMÎSANIJÎ

- Yüzyılımızın Başlarında Kürt Milliyetçiliği ve Dr. Abdullah Cevdet
- Zazaca-Türkçe Sözlük
- Herakleîtos
- Li Kurdistana Bakur û Li Tirkiyê Rojnamegeriya Kurdî (1908-1981)-I (Mahmûd Lewendî reyra)
- Said-i Nursi ve Kürt Sorunu
- Folklorê Ma ra Çend Numûney
- Li Kurdistana Bakur û Li Tirkiyê Rojnamegeriya Kurdî (1908-1992)-II (Mahmûd Lewendî reyra)
- Abdurrahman Bedirhan ve İlk Kürt Gazetesi Kurdistan sayı: 17 ve 18
- Bitlisli Kemal Fevzi ve Kürt Örgütleri İçindeki Yeri
- Cızira Botanlı Bedirhaniler ve Bedirhani Ailesi Derneği'nin Tutanakları
- Kird, Kırmanc, Dımılı Veya Zaza Kürtleri

